

125 éve született Karinthy Frigyes

2012 június 26. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A mondás, miszerint a humor a kétségbeesés udvariassága, kevés magyar alkotó életm?vét jellemzi jobban, mint a 125 éve született Karinthy Frigyesét, aki tapintatos kíméletlenségével vált mindörökre a békebeli bizakodásból a legsúlyosabb kételyekbe menetel? modern kor krónikásává.

Az el?szeretettel idézett karinthyzmusok („humorban nem ismerek tréfát”) vagy a szintén gyakran citált Kosztolányi-mondat („Ez a marha volt köztünk az egyetlen zseni”) sem feledtetik, hogy Karinthyt a mai napig hajlamosabbak vagyunk a nemzet nevettet?jének, kifinomult kávéházi tréfamesterének, továbbá a Micimackó frappáns magyarítójának tekinteni, mintsem egy elképeszt?en eredeti és szabálytalanságában is teljes érték? szellemi teljesítmény alkotójának – aminek persze meghatározó részét képezik a humoros m?vek és a fordítások.

Korán támadt betegsége végképp pontot tett annak a görcsös igyekezetnek a végére, amivel ez a számtalan m?faj között otthonos eleganciával cikázó, fáradhatatlan elme a nagy és komoly m? megírására tett kísérletet, miközben az az aprópénz – amire látszólag a tehetségét váltotta – id?tállóbb szellemi valutának bizonyult legtöbb, azóta feledésre ítélt, kortársa veretes munkáinál. Elég csak annyit említeni ehhez, hogy az Így írtok ti nem csupán fonákja, de teljes érték? tablója is a magyar nyelv? irodalomnak. Az egyik legnyitottabb és legjátékosabb szellem távozott vele a magyar kultúrából: Karinthyt minden újdonságra nyitott alkotó volt, akit a természettudományos eredmények éppúgy érdekeltek, mint az egyre meghatározóbbá váló új m?vészeti irányzatok vagy a film.

Zabolátlan elme, szabálytalan életm?

Forrás: OSZK

Budapesti kispolgári családban született 1887. június 25-én. Eleven szellemi közegben, m?vészeti, irodalmi, filozófiai viták légkörében nevelkedett. Tehetsége korán megmutatkozott: még a Markó utcai reálgimnázium 15 éves tanulója volt, amikor els? regényét folytatásokban közölte a Magyar Képes Világ cím? lap. Szellemi étvágya mérhetetlen, talán ezért sem fejezte be tanulmányait, pedig az érettségi után egyszerre kezdett bölcsészeti, orvosi, természettudományi stúdiumokat. 1908-tól a Nyugat munkatársa, Kosztolányi Dezs? és Csáth Géza barátja volt. 1912-ben egyszerre jelent meg két novellaskötete, két humoreszkgy?jteménye s az irodalmi paródiáit tartalmazó Így írtok ti, amellyel egy csapásra ismert és népszer? lett.

Elkötelezett pacifista volt, és az els?k között adott gúnyos látleletet a modern diktatúrákról, és az ember huszadik századi elaljasulásáról. Az örökös kedvencnek számító m?vében, az 1916-os Tanár úr kérem írásaiban pedig archetipikus helyzeteket és magatartásformákat t?zött a tolla hegyére.

1936-ban agydaganatot diagnosztizáltak nála, a neves svéd professzor, Olivecrona m?tötte meg. Az „élményb?l” született meg a túlvilági kalandozásról szóló Mennyei riport és az agym?tétre reflektáló Utazás a koponyám körül cím? regénye is. A m?tét után öt évre szóló nagyszabású írói tervet készített, de csak tárcákra, karcolatokra futotta erejéb?l. Karinthy Frigyes 1938. augusztus 29-én halt meg Siófokon.

Aki humorban nem ismert tréfát

Grafika: Szathmáry István Pál

Karinthy kiváló m?fordító is volt, neki köszönhetjük a frappáns nyelvi fordulatokban gazdag Micimackót, s ? ültette át magyarra a Tom Sawyer kalandjait is. A maga korában is kimondottan közismertnek számító író családi élete is szinte a nyilvánosság el?tt zajlott. Mindkét felesége korábban férjes asszony volt. Els? asszonyától, Judik Etel színészn?t?l született Gábor fia, aki költ? lett, és akinek élete tragikusan alakult, amir?l többek között az unoka, Karinthy Márton Ördöggörcs cím? könyvéb?l is megtudhatnak részleteket az olvasók. A második feleség, a legendásan szabad szellem? és -szájú Böhm Aranka volt, házasságuk a n? és férfi örök párharcának ékes és meglehet?sen zajos bizonyítéka volt, err?l törzshelyük, a Hadik Kávéház vendégei is gyakran megbizonyosodhattak. Frigyükb?l született Ferenc fiuk jelent?s és népszer? író lett.

Végül álljon itt egy idézet arról, hogyan érezte magát a világban ez a sok m?fajú zseni:

> *Életem folyamán ez a homályos érzés, hogy nekem valami „elintéznivalóm” van, valamit ottfelejtettem, valamiért vissza kellene menni, valamit s méghozzá a legfontosabbat, kihagytam, holott éppen a „valamir?l” van szó, különben talán nem is jöttem volna a világra…*

mno.-hu - **Szathmáry István Pál**

Ajánló